

24.5.2012

Hallituksen kehysriihen päätös 22.3.2012 selvitysmiehen
asettamisesta

Taustaryhmän asettaminen selvitysmiehen tueksi

Tausta

Hallituksen kehysriihen päätöksen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö asetti selvitysmiehen selvittämään joukkoliikenteen ja muiden julkisin varoin toteutettavien henkilökuljetusten (opetustoimen koululaiskuljetusten, sosiaali- ja terveystoimen kuljetusten sekä KELAn korvaamien kuljetusten) yhdistämistä tavoitteena tehostaa julkista liikennettä ja turvata julkiset liikennepalvelut myös haja-asutusalueella. Selvitysmieheksi nimitettiin diplomi-insinööri Juhani Paajanen. Selvitysmiehen tueksi kehysriihen päätös edellytti asetettavan taustaryhmän.

Toimikausi

31.05.2012 – 31.03.2012

Tehtävät

Taustaryhmän tehtävänä on ohjata ja auttaa selvitysmiestä hänen toimeksiantonsa toteutumiseksi. Toimeksiantona selvitysmiehelle on:

1. selvittää eri vaihtoehtoja sille, miten julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten rahoitusta voitaisiin uudistaa niin, että
 - a) voitaisiin kehittää julkisten liikennepalvelujen palvelutasoa ja laatua vastaamaan paremmin muuttuneita asiakastarpeita;
 - b) voitaisiin vähentää erityistoimien tarvetta;
 - c) mahdollistettaisiin hallinnonalojen ylittävä tapa suunnitella ja hankkia kuljetuksia yhtenä kokonaisuutena ja
 - d) luotaisiin nykyistä kestävämpi rahoituspohja näiden kuljetusten turvaamiseksi ja järjestämiseksi sekä
 - e) turvattaisiin lakisääteisten kuljetusten toimivuus matkustajan näkökulmasta.
2. laatia arvio siitä, millä aikataululla kohdassa 1 selvitetty vaihtoehdot voitaisiin toteuttaa; sekä
3. laatia näkemys siitä, mitkä ovat ne keskeiset lainsäädännölliset esteet, jotka olisi poistettava ja jotka rajoittavat julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten kokonaistaloudellista ja matkustajan kannalta järkevää toteuttamista sekä mahdollisuutta suunnitella ja hankkia kyseisiä kuljetuksia yhtenä kokonaisuutena.

Lisäksi selvitys mies voi, aikataulun puitteissa, selvittää sitä, miten saadaan aikaan yhteensopivat, sähköiset maksu- ja laskutusjärjestelmät.

Id

Liikenne- ja viestintäministeriö

Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki

Postiosoite
PL 31

00023 Valtioneuvosto

Puhelin
(09) 160 02

www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi

kirjaamo@lvm.fi

Selvitysmiehen tehtävänä on laatia toimeksiannon mukaisista asiakokonaisuuksista tiivis tekstimuotoinen raportti, jonka tulee olla käytettävissä jatkovalmistelussa taustamateriaalina. Raportin tulee olla myös sellaisenaan julkaistavissa LVM:n julkaisusarjassa. Selvitysmiehen työn tulee valmistua 31.3.2013 mennessä. Väli­raportti tulee laatia 31.12.2012 mennessä.

Selvitysmies ja taustaryhmä voivat kuulla myös muita asiantuntijoita ja tehdä konsulttitoimeksiantoja erillisen sopimuksen mukaan.

Organisointi

Puheenjohtaja hallitusneuvos Irja Vesanen-Nikitin, liikenne- ja viestintäministeriö.
Varapuheenjohtaja suunnittelija Leena Sirkjärvi, liikenne- ja viestintäministeriö

Jäsenet

Tuomas Sukselainen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
Reijo Väärälä, apulaisosastopäällikkö, sosiaalineuvos, sosiaali- ja terveysministeriö
Aki Tornberg, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö
Reija Jääskeläinen, etuuspäällikkö, Kansaneläkelaitos
Silja Siltala, liikenneinsinööri, Kuntaliitto
Hannu Koverola, edunvalvontapäällikkö, Kouvolan kaupunki
Tuula Ikonen, hallitusneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Jenni Eskola, joukkoliikenteen rahoitusasiantuntija, liikennevirasto, sihteeri

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1989;tasa-arvolaki) 4 a§:n 1 momentin mukaan taustaryhmässä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Työryhmä täyttää nämä vaatimukset.

Kustannukset ja rahoitus

Taustaryhmän jäsenille ei makseta kokouspalkkioita eikä matka- tai muita vastaavia kulukorvauksia.

Merja Kyllönen
Liikenneministeri

Harri Pursiainen
Kansliapäällikkö

Liitteet Selvitysmiehen asettamiskirje ja perustelumuistio

Jakelu Puheenjohtaja
Selvitysmies Paajanen

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin (09) 160 02	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	------------------------	--

Jäsenet

Tiedoksi

Kansliapäällikkö Harri Pursiainen
Erityisavustaja Sauli Hievanen
Erityisavustaja Jyri Kuusela
LPO jory
LPO: Piia Karjalainen, Sisko Nousiainen
Ministeriön viestintä
HARE
Taloushallinto
Palkanlaskenta
Ministeriön viestintä

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin (09) 160 02	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	------------------------	--

Viite Liikennepoliittinen selonteko ja hallituksen kehysriihen päätös 22.3.2012

Perustelut selvitysmiehen asettamiselle laatimaan ehdotukset henkilökuljetusten järjestämiseksi yli hallinnonalojen rajojen

Tausta hallituksen kehysriihen päätökselle selvitysmiehen asettamisesta

Joukkoliikennettä on pyritty aktiivisesti kehittämään 1990-luvulta lähtien suuntaamalla joukkoliikenteen omaa rahoitusta uudelleen ja kehittämällä alan lainsäädäntöä niin, että joukkoliikennepalvelut olisivat laadukkaampia, sopisivat paremmin ikääntyvälle väestölle ja turvaisivat palvelut myös haja-asutusalueilla. Tarkoituksena on myös ollut edesauttaa kaikkien henkilökuljetusten tehokkaampaa järjestämistä ja mahdollisuuksia säästää kuljetuskustannuksissa. Henkilökuljetuksiin liittyviä selvityksiä ja kokeiluja on tehty paljon ja erityisesti palvelu- ja kutsuliikennekokeilut ovat useimmissa kunnissa jääneet pysyviksi järjestelmiksi. Yksi merkittävimmistä hankkeista, joissa kuljetuksia pyrittiin yhdistelemään, oli matkapalvelukeskushanke, jota ohjattiin usean ministeriön kansliapäälliköiden toimesta. Siinä oli tarkoituksena saada aikaan tällaisten keskusten verkosto. Hankkeesta saatiin paljon arvokasta kokemusta, mutta ongelmaksi muodostui se, että toiminnassa keskityttiin lähinnä taksiliikenteen erilliskuljetusten (vammaisikuljetusten) yhdistämiseen, minkä vuoksi toiminta ei turvannut joukkoliikennepalvelujen säilymistä eikä edistänyt henkilöliikenteen kokonaisvaltaista suunnittelua ja kehittämistä. Hanke sai joillain paikkakunnilla myös paljon julkisuutta asiakkaiden taholta ja leimautui negatiivisesti huolimatta monista myöhemmistä parannuksista. Hanke ei myöskään edistänyt riittävästi yhteistyötä yli sektorirajojen tai alan eri toimijoiden kesken. Muilla hallinnonaloilla hyötyjä ei pidetty riittävinä. Konseptin toimintaedellytys myös katosi useimmilla alueilla kun Kela yhtenä rahoittajista jättäytyi pois hankkeista.

Yhteiskunnan kustantamien, lakisääteisten henkilökuljetusten kustannukset kasvavat kuitenkin yhä voimakkaasti. Lakisääteisten kuljetusten kustannuksista vastaavat pääasiassa kunnat ja Kansaneläkelaitos. Kuntien ja Kelan maksamia kuljetuksia ei kuitenkaan yleensä tarkastella yhdessä osana yhteiskunnan korvaamien kuljetusten kokonaisuutta. Varsinkin vammaisille tarkoitettujen lakisääteisten kuljetusten kustannusten on arvioitu 2,5 -kertaistuvan vuoteen 2030 mennessä. Määrää lisää väestön ikääntyminen. Kaikille avointa joukkoliikennettä ei ole, uusista palvelukonsepteista ja esteettömyyden parantumisesta huolimatta, osattu tai voitu riittävästi hyödyntää näissä kuljetuksissa kustannusten pitämiseksi paremmin kurissa.

Tämä johtuu muun muassa siitä, että suurimmassa osassa kuntia kukin hallintokunta huolehtii yhä itse omista kuljetuksistaan omin budjettivaroin. Joukkoliikenteen järjestäminen ja näiden palvelujen rahoitus ovat pääasiassa kuntien vastuulla. Valtio tukee joukkoliikennettä ELY-keskusten kautta. Avoimen joukkoliikenteen järjestämiseen ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvoitetta eikä käytettävissä ollut rahoitus välttämättä ole taannut edes peruspalvelutason aikaansaamista kunnassa saati joukkoliikenteen kulutapaosuuden kasvattamista. Useimmat kunnat ovat myös liian pieniä kyetäkseen suunnittelemaan ja toteuttamaan henkilökuljetuksia laadukkaasti ja samalla kustannustehokkaasti. Mitä useammalle taholle kuljetusten koordinointi ja hankinta on jaettu, sen pienempiä kokonaisuuksia käsitellään, jolloin erityisosaamista ei synny, eikä saavuteta todellista kilpailutusetua.

Tähänastiset kokemukset ja tehty kehitystyö on luonut hyvän perustan uusien, matkustajaystävällisten liikennepalvelujen nykyistä laajemmalle käyttöönnotolle, henkilökuljetusten tehokkaammalle järjestämiselle ja eri hallinnonalojen paremmalle yhteistyölle. Kokemukset ovat myös osoittaneet, että uudet joukkoliikenteen palvelumuodot ovat kaikkialla siellä, missä niitä on otettu käyttöön, olleet erityisesti iäkkäiden suosimia. Hyvin hoidetut kuljetukset auttavat osaltaan pidentämään vanhusten kotona asumista ja parantavat vanhusten elämänlaatua. Kotona asuminen on huomattavasti laitoshoidtoa edullisempää.

Henkilökuljetusten tehokkaampien hoitotapojen käyttöön ottoa rajoittaa kuitenkin nykyinen lainsäädäntö, joka muun muassa ohjaa hankkimaan liikennepalvelut yksipuolisesti. Käytännössä on myös huomattu, että kokonaisvaltaisemman liikennepalvelujen suunnittelun ja hankinnan merkittävä este on rahoituksen hajanaisuus. Uudistustyö ei etene, ellei myös henkilöliikennepalveluja koskevaa rahoitusta tarkastella uudelleen yhtenä kokonaisuutena. Henkilöliikennepalvelujen tehokas järjestäminen vaatii nykyistä kestävämmän rahoituspohjan.

Selvitysmies

Selvitysmieheksi nimetään:
diplomi-insinööri Juhani Paajanen

Paajanen on toiminut Vantaan kaupungin kaupunginjohtajana ja pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan yhteistyöjohtajana ja hänellä on ollut useita liikennejärjestelmän ja joukkoliikenteen edistämiseen liittyviä luottamustehtäviä. Hänellä ei ole mitään sellaisia kytkentöjä liikennealan yrityksiin tai toimijoihin tai selvittävään asiaan muutoin, jotka voisivat muodostaa esteen tehtävän vastaanottamiselle.

Selvitysmiehen toimeksianto

Selvitysmiehen toimeksiantona on

1. selvittää eri vaihtoehtoja sille, miten julkisin varoin toteutettujen henkilökuljetusten rahoitusta voitaisiin uudistaa niin, että

- a) voitaisiin kehittää julkisten liikennepalvelujen palvelutasoa ja laatua vastaamaan paremmin muuttuneita asiakastarpeita;
- b) voitaisiin vähentää erityistoimien tarvetta;
- c) mahdollistettaisiin hallinnonalojen ylittävä tapa suunnitella ja hankkia kuljetuksia yhtenä kokonaisuutena ja
- d) luotaisiin nykyistä kestävämpi rahoituspohja näiden kuljetusten turvaamiseksi ja järjestämiseksi sekä
- e) turvattaisiin lakisääteisten kuljetusten toimivuus matkustajan näkökulmasta.

2. laatia esitys siitä, millä toimenpiteillä ja millä aikataululla kohdassa 1 selvitetty vaihtoehto voitaisiin toteuttaa; sekä

3. laatia ehdotus siitä, mitkä ovat ne keskeiset lainsäädännölliset toimet ja muut toimet, jotka olisi toteutettava, jotta julkisista varoista kustannetut henkilökuljetukset voitaisiin suunnitella ja hankkia kokonaistaloudellisesti järkevästi ja matkustajan kannalta sujuvasti.

Lisäksi selvitys mies voi, selvityksen aikataulun puitteissa, selvittää sitä, miten saadaan aikaan yhteensopivat, sähköiset maksu- ja laskutusjärjestelmät.

Selvitysmiehen tehtävänä on laatia toimeksiannon mukaisista asiakokonaisuuksista tiivis tekstimuotoinen raportti, jonka tulee olla käytettävissä jatkovalmistelussa taustamateriaalina. Raportin tulee olla myös sellaisenaan julkaistavissa LVM:n julkaisusarjassa. Selvitysmiehen työn tulee valmistua 31.3.2013 mennessä. Väliraportti tulee laatia 31.12.2012 mennessä.

Selvitysmiehen tueksi tullaan kutsumaan eri ministeriöiden asiantuntijoista koostuva taustaryhmä. Taustaryhmään on pyydetty STM:n, OKM:n, VM:n, Kelan, Kuntaliiton ja Kouvolan kaupungin edustajia LVM:n ja Liikenneviraston asiantuntijoiden lisäksi. Asiantuntijoilta on myös pyydetty etukäteen näkemystä selvitysmiehen tehtävistä.

Työstä maksettava korvaus

Selvitysmiehen työ tehdään yksityishenkilönä palkkioperusteisesti. Selvitysmiehelle maksetaan edellä kuvatun työn suorittamisesta kokonaispalkkiona 30 000 euroa mukaan lukien eläkemaksun, joka on noin. 2000 euroa. Palkkio (28 000 euroa) maksetaan kahdessa erässä siten, että ensimmäinen erä, 14 000 euroa, maksetaan kun väliraportti on valmis. Viimeinen erä maksetaan työn valmistuttua viimeistään huhtikuussa 2013.

Liikenne- ja viestintäministeriö toimittaa palkkiosta ennakonpidätyksen.

Selvitystyö maksetaan momentilta 31.30.63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen, kehittämiseen osoitetuista määrärahoista.

Työn ohjaaminen

Työn yhteyshenkilönä liikenne- ja viestintäministeriön puolelta on hallitusneuvos Irja Vesanen - Nikitin. Selvitysmiehen tukena ja ohjaajana toimii asiantuntijaryhmä, joka asetetaan erikseen. Työssä voidaan kuulla myös muita asiantuntijoita ja tehdä konsulttitoimeksiantoja. Konsulttitoimeksiannoista on kuitenkin sovittava erikseen.